Алла БОДНАР,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)
e-mail: allaboryk@gmail.com

Науковий керівник:
Надія СЕНЬОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (НА ПРИКЛАДІ ЗБОРІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ ІМ. Р. ЗАВАДОВИЧА)

Концепт становлення особистості – основна вісь освітнього процесу в Новій українській школі. Передбачається, що, окрім засвоєння знань й формування умінь та навичок, здобувачі середньої освіти повинні усвідомити власну національну та громадянську належність. Тобто, важливою складовою НУШ є національно-патріотичне виховання. Як зазначено у «Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», випускник НУШу – «патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами, здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини» [2].

В умовах російсько-української війни особливої актуальності набувають збереження української ідентичності, повага до культурної спадщини та формування готовності відповідально діяти задля своєї громади й держави. «Сьогоденний виховний процес здійснюється в реальному часі – у героїчний період сучасної історії України, яскравого сплеску патріотичної свідомості й масового героїзму українського народу, який обстоює не лише свою свободу й суверенітет у двобої з ворогом; вияву небаченої досі жертовності українців, яких об'єднала спільна біда і гордість за свій народ, за самих себе й відповідальність перед людством» [1,с.9]. Це формує підґрунтя Нової української школи: поєднання

національно-патріотичного виховання з розвитком громадянських і соціальних компетентностей учнів. Особливу роль у цьому процесі відведено педагогічному прикладу, партнерству школи й родини, створенню можливостей для учнівської ініціативи та відповідальної участі.

У нашому дослідженні окреслено основні тематичні напрямки національно-патріотичного виховання в умовах Нової української школи на матеріалі роботи Зборівського ліцею ім. Р. Завадовича (до реформування – Зборівської гімназії ім. Р. Завадовича) у ІІ семестрі 2025/2026 навчального року. Варто зазначити: педагогічний колектив діяв як команда і загальношкільні заходи були доцільно доповнені виховною роботою в окремих класах.

До *Дня вшанування захисників Донецького аеропорту 20.01.2026* для учнів 5–11 класів учителем історії та педагогом-організатором проведено загальношкільний урок мужності «Кіборги вистояли – не витримав бетон». Класними керівниками проведено виховні години «Кіборги Донецького аеропорту: 242 дні мужності», «Чому ми вдячні воїнам?», «242 дні мужності та сили духу». Шкільним бібліотекарем оформлено виставку-інсталяцію «242 дні незламності».

У *День Соборності України 22.01.2026* педагогом-організатором спільно з учнівським самоврядуванням для здобувачів освіти 5–11 класів проведено традиційний живий ланцюг «Соборність у наших долонях». Класними керівниками організовано виховні години «Україна: єдність крізь відстані», «Соборність – щоденний вибір українця» «Соборність – від історії до сьогодення», «Нитки єдності на полотні України». Заступником директора з навчально-виховної роботи для учнів 8–11 класів проведено інтерактивну гру «Від заходу до сходу – разом». Проведені заходи сприяли глибшому усвідомленню ідеї соборності України та важливості захисту її територіальної цілісності.

До *Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту 27.01.2026* педагогом-організатором для здобувачів освіти 5–11 класів було проведено усний журнал «Мільйони втрачених життів». Захід допоміг учням краще зрозуміти трагічні події минулого, вчитися поважати інших людей та їхню гідність, протидіяти виявам зневаги, насильства, людиноненависництва.

До *Дня пам'яті Героїв Крут 29.01.2026* педагогом-організатором спільно з учнівським самоврядуванням для учнів 5–11 класів проведено

урок-пам’ять «Крути: мужність не має віку». Шкільним бібліотекарем оформлено інформаційно-візуальну виставку «Крути – бій за майбутнє». Класними керівниками проведено виховні години «Крути: безкомпромісний патріотизм», «Нездійснені мрії, незгасна пам’ять», «Їхня юність стала мужністю».

У період з 16.02.2026 до 20.02.2026 проведено тиждень національно-патріотичного виховання для учнів 5–11 класів. До організації заходів долучилися класні керівники, педагог-організатор, учнівське самоврядування, учитель історії, учителі української мови та літератури, шкільний бібліотекар. У межах тижня було проведено заходи:

1) *до Дня єднання 16.02.2026* (виховні години «Єднаємо мрії – будуємо Україну», «Сила країни в наших спільних діях», «Через єднання – до великих змін!»);

2) *до Дня Героїв Небесної Сотні20.02.2026* (тематичну лінійку-реквієм «Ангели Майдану»; віртуальну екскурсію до Національного музею Революції Гідності для учнів 10–11 класів; книжкову виставку «Від земних доріг – до вічної пам’яті. Небесна Сотня»;

3) до *Міжнародного дня рідної мови 21.02.2026* (конкурс читців «На крилах рідного слова»; виховні години «У слові – дім, у мові – Україна», «Як звучить мій рідний край», «Стежками слів і мовних відкриттів», «У країні рідної мови»);

4) *до роковин початку повномасштабного вторгнення росії в Україну 24.02.2026* (День жалоби в закладі; лінійку скорботи за загиблими, зокрема – випускниками й земляками, «Пам’ять про тих, хто згасли, мов зорі»; виховні години «Наші історії незламності», «Вистояти разом!», «Мрії, які війна не забере», «Пам’яті незламних українок», «Волонтери: допомога, що тримає країну», «Жіночі історії мужності» – із використанням матеріалів про Євромайдан, Небесну Сотню, окупацію Криму й Донбасу росією від проєкту «Всеукраїнська школа онлайн»; учнівським самоврядуванням організовано зйомку відео «Молитва за Україну»).

У період *з 09.03.2026 по 13.03.2026* проведено *Шевченківський тиждень* та організовано театралізовану поетичну імпрезу та вільний мікрофон для усіх здобувачів освіти, проведено виховні години «Кобзар у голосах нового покоління», «Україна, яку Шевченко бачив серцем», «Талант, що не має виміру», «Всесвіт думок і почуттів Кобзаря».

До *Дня пам'яті Чорнобильської катастрофи 26.04.2026* теж було організовано низку заходів: тематичну лінійку «Чорнобильський дзвін»; годину вшанування та зустріч з учасником ліквідації аварії на ЧАЕС «Чорнобильський вітер по душах мете»; виховні години «Чому природу потрібно берегти?», «Чорнобиль: трагедія, яка змінила світ», «Пам'ятаємо тих, хто врятував нас», «Дзвони Чорнобиля», «Зелена планета – наша відповідальність», «Чорнобиль: біль, подвиг, пам'ять», «Вплив Чорнобиля на екологію та життя людини».

У період *з 04.05.2026 по 08.05.2026* проведено *Тиждень пам'яті і примирення*: організовано акції «Маки пам'яті», «Ніхто не забутий!»; книжкову виставку «Таким було обличчя у війни...»; виставку фотоматеріалів «Історія, написана війною».

До *Дня вишиванки 21.05.2026* для здобувачів освіти 5–11 класів організовано флешмоб «Код нації у барвах вишиванки», проведено виховні години «Моя вишиванка – моя історія», «У плетиві ниток – традиції народу», «Рідні візерунки цвітуть на вишиванках», «Одягни історію свого народу», «Вишиванка – мій український код».

Формування культури пам'ятування у здобувачів освіти – це окрема частина національно-патріотичного виховання у Зборівському ліцеї ім. Р. Завадовича. Щоденно обов'язково проводиться вже традиційна загальнонаціональна хвилина мовчання. Також задля увічнення пам'яті загиблих випускників закладу зорганізовані щорічні заходи: відкритий шаховий турнір, присвячений дню народження Андрія Рави, відкритий турнір з футзалу імені Володимира Ковальського та інтелектуальна гра «Найрозумніший», приурочена до дня народження Віталія Жука.

Отже, національно-патріотичне виховання у Зборівському ліцеї імені Р. Завадовича здійснюється системно, змістовно та відповідно до вікових особливостей здобувачів освіти. Орієнтуючись на засади НУШ, педагогічний колектив поєднує пізнання української історії, мови й культури з набуттям досвіду відповідальної громадянської поведінки.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів. *Методичні рекомендації для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців,*

викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732103/1/BNV%20KSV%202022rek.pdf (дата звернення: 10.10.2026).

2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : ропорядження КМУ Украни від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text (дата звернення: 10.10.2026).

3.